

MICHAŁ PALEJ*

URBAN RECYCLING – DESIGN STRATEGIES
FULFILLING THE NEEDS OF CONTEMPORARY CITIES
AND THEIR SOCIETIES

RECYKLING URBANISTYCZNY – STRATEGIE
PROJEKTOWE ODPOWIADAJĄCE NA POTRZEBY
WSPÓŁCZESNYCH MIAST I ICH SPOŁECZNOŚCI

Abstract

The article presents the problems connected with the transformation of urban structures, which use the existing resources. A more in-depth analysis was conducted in terms of chosen methods of urban recycling that help to both preserve the deteriorating buildings and places in cities, and to use them temporarily while waiting for the final modernization.

Keywords: urban recycling, existing urban resources, archiving uninhabited buildings, temporary project strategies

Streszczenie

W artykule została omówiona problematyka związana z transformacjami struktur miejskich wykorzystującymi istniejące zasoby. Dokładniejszej analizie poddano wybrane metody recyklingu urbanistycznego, pomagające zarówno skutecznie zabezpieczać niszczące obiekty i miejsca w mieście, jak i tymczasowo je wykorzystywać w trakcie oczekiwania na docelową modernizację.

Słowa kluczowe: recykling urbanistyczny, istniejące zasoby miejskie, archiwizacja pustostanów, tymczasowe strategie projektowe

DOI: 10.4467/2353737XCT.15.019.3764

* M.Sc. Eng. Arch. Michał Palej, Institute of Urban Design, Faculty of Architecture, Cracow University of Technology.

1. Introduction

The unprecedented development of telecommunication technology in the last few decades has started, which is particularly visible in cities, the epoch-making transformations in society, economy, politics and spatial design. Those changes generate a necessity to conduct investments of different scope and character, which let the urban structure adapt to new needs. Such actions most often encompass modernization and development of communications network and technological infrastructure, reorganization of post-industrial areas or revitalization of city centres and suburbs, including redevelopment of works of architecture and revitalization of public space. All the enumerated types of investment activity have one common feature – they are based upon the existing substance of the city.

Increase in the degree in which “things that already exist” are utilized on the global scale is rapid and can be observed especially in the developed countries. To a large extent, it results from the more and more common political and social acceptance of the notion of sustainable development. But, however, the premises of energy saving, use of alternative energy sources, reaction to local climate or re-use of resources are utilized increasingly more often, the rules of sustainable development are used too seldom in relation to redevelopment of existing urban structure.

The mechanisms which regulate the world economy have distinctly weakened the meaning of politics of particular countries (also in relation to the city development process) in favour of decisions made on a global scale, which often employ expansive and speculative investment practices. Subjects of global free-market economy, which are currently investing in cities, prefer the development of empty spaces, both in centres and in the suburbs. In both cases the optimal state of acquired investment areas can be described as *tabula rasa* – with the lowest possible number of restrictions that could potentially hinder, lengthen or complicate the project and investment process. A question arises in that case – how to connect two seemingly contradictory phenomena and values, which are the new rules of investment actions and the existing urban structures with their history and accumulated layers, that enable identification of a concrete place? Urban recycling seems to be a chance to reconcile them in processes of redevelopment of cities.

Urban recycling is a relatively new notion in architectural discourse, but has functioned as an idea for centuries. It was and still is connected with the introduction of the existing but physically dilapidated, functionally inadequate or socially exhausted urban structures into a new lifecycle, with an optimal utilization of the existing social, cultural and economical potential. According to Vicente Guallart¹, modern ideas of urban recycling differ from the 20th century flagship actions in the field of rehabilitation of urban structure, as their superior goal was to restore it to its original state, and the currently important social and cultural aspects were seldom taken into consideration. The basic difference, however, springs from the different economic and political context of various periods.

In the 20th century, until the moment of the transformation into market economy, the main capital that stimulated building investment was the state capital. Such investments were often planned with great panache – usually for political and symbolic reasons. Currently, the dominant investor on the construction market is the private investor. Because of the weakening of financial markets and building sector, which has been visible on the scale of last years, the scale of activity in investments and construction is lower than a decade ago and in comparison with the post-war construction boom in the middle of 20th century, when the erected constructions were mostly new. In recent years, to an extent larger than before, existing but dilapidated urban structures have been adapted and re-used, according to the notion of urban recycling,

¹ Vicente Guallart (architect and urbanist) – co-author of numerous multi-disciplinary books dedicated to modern transformations in architecture and urbanism. More [in:] *The Metapolis Dictionary of Advanced Architecture. City, Technology and Society in the Informational Age*, Gausa M., Guallart V., Müller W., Soriano F., Porras F., Morales J. (eds.), Barcelona: Actar Publishers, 2003.

which limits the financial resources and sometimes renders the conducted transformations temporary. Temporary actions have multiple advantages and are beneficial for investors and users of the spaces and the whole city. They also facilitate the development of new, alternative methods of design, with respect towards existing structures. Two of their most expressive types, called “a sleeping archive” and “temporary guerilla” will be described in the next paragraphs.

2. Chosen concepts of urban recycling

2.1. ‘The sleeping archive’

“Until today, urban development was understood primarily as a process of colonization of land [...] but, as many countries reached a high level of urbanization [...] the idea of colonization lost its justification. In the post-colonial era [...] buildings and urban structures are no longer the goal but a starting point”².

In the modern times, urban structure of many cities is characterized by a large number of uninhabited or deserted buildings. The reasons that lie behind their bad condition are most often the inner migration of people, processes of de-industrialization or speculative investment practices. Some of such buildings are demolished, although this is rather costly, therefore it has been less and less common. Other buildings, as a result of their architectural value or privileged location within the city, are immediately adapted and redeveloped. The most common scenario is, however, that the buildings become dilapidated and systematically fall into ruin. It is a result of the lack of resources and ideas for their redevelopment or at least for their successful protection.

There are a number of simple actions that can be undertaken in order to avoid the devaluation of the buildings as a result of their deterioration and neglect. Temporary actions are the most successful and simple in execution. One of initiatives which utilizes such mechanisms is the German model of wächterhaus (guardhouse model)³, in which the owners of buildings make them available for the so-called guards – in this case temporary users – in return for small renovations, administration and symbolic rent. Such symbiosis allows the owners at least to retain the value of the building, and the users can rent the space on very preferential conditions, which would otherwise be unattainable.

Another method of protecting the buildings is ‘sleeping beauty strategy’⁴, which, as the name suggests, literally lays the buildings to sleep, through erasing them from the physical and mental city map. The process of erasing is undertaken with the use of very minute financial resources and very simple architectural and spatial treatment, such as covering the structures with cheap building materials. The goal of such strategy is to preserve valuable buildings from dilapidation and vandalism, until the moment in which their reactivation will be recommended and possible.

2.2. ‘Temporary guerilla’

The example of the guardhouse model shows that temporary activities could be a successful means to protect and maintain buildings. Temporary activities encompass, however, a wider variety of project strategies and are not only related to processes of maintenance of the building structure. The idea of urban recycling,

² *Urban Catalyst – The Power of Temporary Use*, Oswald P., Overmeyer K., Misselwitz P (eds.), DOM Publishers, Berlin 2013, s. 14-15.

³ More [in:] *Urban Catalyst – The Power of Temporary Use*, Oswald P., Overmeyer K., Misselwitz P (eds.), DOM Publishers, Berlin 2013.

⁴ More on *sleeping beauty* strategy [in:] *Urban RESET*, Eisinger A., Seifert J. (eds.), Birkhäuser, Basel 2012.

which utilizes the potential of temporariness, often leads towards joining two seemingly contradictory “urban rhythms”. The first is the top-down (formal) one, funded by the private sector, interested mainly in investments which are not risky – as close to the *tabula rasa* model as possible. The second rhythm is grass-roots (informal), animated by representatives of local communities, to a large extent spontaneous and concentrated not only in monetary benefits. Constructive connection of both rhythms can result in unexpected but positive tensions, which can vitally stimulate projecting processes. The tensions which occur in the recycling of urban resources are a result of the difference between the “starting” resource and the “target” resource, in which the existing resource is to be redeveloped. They often influence the appearance of new typologies and unconventional spatial forms, and functional juxtapositions. Contradictions, conflicts of interests and different ambitions of various sides, engaged in the transformations of urban spaces, can be therefore understood not only as a great project challenge but a significant potential.

Temporary strategies prove to be very useful in situations, in which existing buildings or areas are not interesting for investors. It is said that such places “are not visible on the city map” – they are erased from the consciousness of the inhabitants or have only negative connotations. Temporary social activity in relation to urban structure is not a new phenomenon. However, its image has only started to change substantially in the last decade of the 20th century. Earlier on, temporary activity was seen mostly as a threat for the interest of real estate owners and developers. Transformation from fordism to knowledge-based economy replaced the image of the politically motivated temporary user (squatter) with an image of a representative of a new creative class, concentrated on widely understood self-development. Next to the temporary user and the owner of the building (most often the developer) the key subjects in the chain of mutual relations are the so-called agents. They occupy the role of independent negotiators, who often act out of socio-ideological reasons and are responsible for coordination of project and investment actions. Their ambition is the best possible final effect of the whole undertaking, through working out a compromise between all the interested parties.

There are numerous models which show temporary activity in relation to the whole investment process. The most popular are models described as⁵:

- *filling or fluctuation* (temporary users occupy the space until the developer starts the final modernization – at that point they cease the activity or search for a new location in the city);
- *consolidation or coexistence* (presence of temporary users will not cease when modernization is finished, they will function on the sidelines, according to rules of symbiosis);
- *impulse* (the job profile of temporary users has a substantial influence on the project of final modernization).

The enumerated cases differ from one another in terms of types of relations that occur between the temporary user and the developer and the specificity of the role served by the temporary user in the investment process and later, during the exploitation of the building. What connects them are multi-faceted benefits. Temporary user can use the space on preferential conditions, developer gains good PR and an increase in the interest that surrounds the building, and the city gains an often „revived” fragment of its structure. Temporary activities introduce a significant dynamic into classic design methods. Thanks to them, the “erased” spaces are again visible on the city map, existing structures often gain a developed, complimentary functional programme and the investments themselves often work as catalysts, which stimulate further development of particular areas of the city.

Nobody had imagined that during the International Design Fair in Milan in 1993, a Dutch group Droog Design would open a new chapter in the history of industrial design. The presented chest of drawers,

⁵ More [in:] *Urban Catalyst – The Power of Temporary Use*, Oswald P., Overmeyer K., Misselwitz P (eds.), DOM Publishers, Berlin 2013.

designed by Tejo Remy, was build from elements of other (used) pieces of furniture. Reinterpretation of function and form, connected with re-use of existing resources, quickly became a widespread practice in many design companies worldwide. In 2011 the Droog group entered the market with a new groundbreaking product, and even more – a new business model called UP. UP, as the authors say, is „... a searching economic model, whose goal is the increase in the value of useless resources through a reinterpretative design”⁶.

Industrial and widely understood design has, since at least 20 years, occupied itself with the topic of recycling, on the conceptual and executive level. It seems that it is high time such approach found a reflection in the architectural and urban discourse. As an effect, a dictionary of notions should be created that would describe new urban undertakings, which effectively inscribe themselves into existing economic situation and respond to actual social needs. Drawing up the systematics which would show the diversity of urban resources, subjected to processes of urban recycling and finding a relation between the type of resources, possible strategy of urban recycling and the final effect, which would be a result of the utilized strategy, should become a basis of formation of new challenges that stand before the designers.

1. Wstęp

Obserwowany w ostatnich dekadach bezprecedensowy rozwój technologii telekomunikacyjnych zapoczątkował, co w szczególności widoczne jest w miastach, epokowe transformacje natury społecznej, ekonomicznej, politycznej i przestrzennej. Zmiany te generują konieczność przeprowadzania działań inwestycyjnych, o różnym zasięgu i charakterze, umożliwiających strukturom miejskim adaptację do nowych potrzeb. Działania takie obejmują najczęściej modernizację i rozbudowę sieci infrastruktury komunikacyjnej i technicznej, restrukturyzację terenów poprzemysłowych czy rewitalizację śródmieść i przedmieść, w tym przebudowę obiektów architektonicznych i ożywianie przestrzeni publicznych. Wszystkie wymienione typy aktywności inwestycyjnych mają jedną cechę wspólną – bazują na istniejącej substancji miejskiej.

Zwiększanie się stopnia wykorzystywania „tego co już istnieje” w skali całego świata gwałtownie rośnie i obserwowane jest szczególnie w krajach wysoko rozwiniętych. Wynika to w dużej mierze z coraz powszechniejszej politycznej i społecznej akceptacji koncepcji zrównoważonego rozwoju. O ile jednak założenia odnoszące się do energooszczędności, wykorzystywania alternatywnych źródeł energii, reagowania na lokalny klimat czy powtórnego wykorzystywania surowców wdrażane są coraz częściej, ciągle jeszcze zasady zrównoważonego rozwoju stosuje się zbyt rzadko w odniesieniu do przetwarzania istniejącej tkanki miejskiej.

Mechanizmy regulujące działanie gospodarki światowej wyraźnie osłabiły znaczenie polityki poszczególnych państw (także w odniesieniu do procesów rozwoju miast) na rzecz decyzji podejmowanych globalnie, sprowadzających się często do ekspansywnych i spekulacyjnych praktyk inwestycyjnych. Pod-

⁶ The idea behind UP is that new goods, for which there is no market, produced often in developing countries, are given a new function and designer form, which allows them to be sold. An example – humoristic dressing cases made of press-formed canteen serving trays, or wooden chopping boards transformed into colourful, three-dimensional children’s jigsaw puzzle. More [in:] <http://up.droog.com/> (date of access 28.09.2014).

mioty globalnej, wolnorynkowej gospodarki, inwestujące obecnie w miastach, preferują zabudowywanie wolnych obszarów zarówno w lokalizacjach śródmiejskich, jak i w peryferyjnych. W obu przypadkach optymalny stan pozyskiwanych pod inwestycję terenów można by określić jako *tabula rasa* – czyli z jak najmniejszą ilością obostrzeń, które mogłyby utrudnić, przedłużyć lub skomplikować proces projektowy i inwestycyjny. Rodzi się zatem pytanie, w jaki sposób można połączyć ze sobą sprzeczne z pozoru zjawiska i wartości, jakimi są nowe zasady działań inwestycyjnych oraz istniejące struktury miejskie z ich historią i nawarstwieniami, umożliwiającymi identyfikację konkretnego miejsca. Szansą na ich pogodzenie w procesach przekształcania miast wydaje się **recykling urbanistyczny**.

Recykling urbanistyczny, choć w dyskursie architektonicznym jest pojęciem względnie nowym, jako idea funkcjonuje od stuleci. Dawniej była ona związana – i jest nadal – z wprowadzaniem zastanych, a podupadłych fizycznie, nieadekwatnych funkcjonalnie czy zużytych społecznie struktur miejskich w nowy cykl życia, przy optymalnym wykorzystaniu istniejącego potencjału społecznego, kulturowego i ekonomicznego. Według Vicente Guallarta⁷ współczesne idee recyklingu urbanistycznego różnią się od sztandarowych, dwudziestowiecznych działań w zakresie rehabilitacji tkanki miejskiej, gdyż ich nadrzędnym celem było jedynie przywrócenie struktury urbanistycznej do jej oryginalnego stanu, a ważne obecnie aspekty społeczne i kulturowe rzadko kiedy były brane pod uwagę. Jednak zasadnicza różnica polega na odmiennym w obydwu okresach kontekście ekonomiczno-politycznym.

W XX wieku, aż do czasów urynkowienia się gospodarki, głównym kapitałem stymulującym inwestycje budowlane był w wielu krajach kapitał państwowy. Takie inwestycje często były planowane z wielkim rozmachem – dyktowanym nierzadko względami polityczno-symbolicznymi. Obecnie dominującym inwestorem na rynku budowlanym jest inwestor prywatny. Ze względu na widoczne na przestrzeni ostatnich lat znaczące osłabienie się rynków finansowych i sektora budowlanego skala aktywności inwestycyjno-budowlanych jest niższa zarówno od tej sprzed dekady, jak i w porównaniu z powojennym boorem budowlanym w połowie XX w., kiedy to realizowano głównie obiekty nowe. W ostatnich latach znacznie częściej niż dawniej adaptuje się i „zadomawia” istniejące, a zdegradowane struktury miejskie zgodnie z ideą recyklingu urbanistycznego, co ogranicza nakłady finansowe i sprawia, że przeprowadzane transformacje mogą też mieć tymczasowy charakter. Działania tymczasowe mają wiele zalet i są korzystne zarówno dla inwestorów oraz użytkowników przestrzeni, jak i dla całego miasta. Sprzyjają też one wypracowywaniu nowych, alternatywnych metod projektowania z poszanowaniem istniejących struktur. Dwa ich typy, najbardziej wyraziste, zwane hasłowo „uśpione archiwum” i „tymczasowa partyzantka” omówione zostaną w kolejnym podrozdziale.

Wybrane koncepcje recyklingu urbanistycznego

2.1. „Uśpione archiwum”

Aż do dzisiaj urbanizacja rozumiana była przede wszystkim jako proces kolonizacji gruntu (...) jednak od momentu uzyskania w wielu krajach wysokiego stopnia zurbanizowania (...) idea kolonizacji straciła swoje uzasadnienie. W erze postkolonialnej (...) budynki i struktury urbanistyczne nie stanowią już celu działań, tylko punkt wyjścia⁸.

⁷ Vicente Guallart (architekt i urbanista) – współautor licznych multidyscyplinarnych książek poświęconych współczesnym transformacjom w architekturze i urbanistyce. Więcej w: *The Metapolis Dictionary of Advanced Architecture. City, Technology and Society in the Informational Age*, M. Gausa, V. Guallart, W. Müller, F. Soriano, F. Porras, J. Morales (eds.), Actar Publishers, Barcelona 2003.

⁸ *Urban Catalyst – The Power of Temporary Use*, P. Oswalt, K. Overmeyer, P. Misselwitz (eds.), DOM Publishers, Berlin 2013, s. 14–15 (tłum. cytatu – autor artykułu).

Obecnie tkankę urbanistyczną wielu miast charakteryzuje wysoki odsetek pustostanów. Przyczyny ich nienajlepszej kondycji to głównie wewnętrzne migracje ludności, procesy dezindustrializacji czy spekulacyjne praktyki inwestycyjne. Część pustostanów bywa wyburzana, choć takie praktyki, ze względu na ich wysokie koszty, są coraz rzadziej stosowane. Inne obiekty, z racji swojej wartości architektonicznej lub ze względu na uprzywilejowaną lokalizację w mieście, bywają w trybie natychmiastowym adaptowane i zagospodarowywane. Najczęściej jednak pustostany popadają w stan systematycznego niszczenia. Wynika to z braku środków oraz braku pomysłu na ich wykorzystanie lub przynajmniej na ich skuteczne zabezpieczenie.

Istnieje wiele prostych działań, które mogą być podejmowane w celu zapobiegania utracie wartości budynków na skutek ich niszczenia i zaniedbywania. Wysoką skutecznością i łatwością przeprowadzenia charakteryzują się przede wszystkim działania o charakterze tymczasowym. Jedną z inicjatyw posługujących się takimi właśnie mechanizmami jest niemiecki model *wächterhuas* (ang. *guardhouse model*) [4], w którym to modelu właściciele nieruchomości udostępniają przestrzeń budynków tzw. strażnikom – w tym wypadku tymczasowym użytkownikom – w zamian za drobne prace remontowe, administrowanie oraz symboliczny czynsz. Taki rodzaj symbiozy umożliwia właścicielom nieruchomości co najmniej utrzymanie wartości budynku, użytkownicy natomiast mogą wynajmować przestrzeń na bardzo korzystnych warunkach, na jakie w innych okolicznościach nie mogliby liczyć.

Inną metodą zabezpieczania budynków jest *sleeping beauty strategy* [5], która, jak wskazuje jej nazwa, wręcz dosłownie „kładzie budynki do snu” poprzez ich wymazywanie zarówno z fizycznej, jak i mentalnej mapy miasta. Proces wymazywania przebiega przy udziale bardzo skromnych funduszy i z użyciem bardzo prostych architektoniczno-przestrzennych zabiegów, jak chociażby poprzez zakrywanie struktur tanimi materiałami budowlanymi. Celem tej strategii jest zabezpieczenie cennych obiektów przed procesami niszczenia i wandalizmu aż do momentu, w którym ich reaktywacja znowu będzie wskazana i możliwa.

2.2. „Tymczasowa partyzantka”

Przykład modelu *guardhouse* pokazuje, że tymczasowe aktywności mogą być skutecznym sposobem na zabezpieczanie i konserwację budynków. Tymczasowe aktywności obejmują jednak większy wachlarz strategii projektowych i nie odnoszą się jedynie do procesów konserwacji struktury budowlanej. Idea recyklingu urbanistycznego, wykorzystująca potencjał tymczasowości, często dąży do połączenia dwóch z pozoru sprzecznych „rytmów urbanistycznych”. Pierwszy to rytm odgórny (formalny), zasilany funduszami sektora prywatnego, zainteresowanego przede wszystkim inwestycjami, które nie są obarczone ryzykiem – im bliżej modelu *tabula rasa*, tym lepiej. Drugi to rytm oddolny (nieformalny), animowany przez przedstawicieli lokalnych społeczności, w dużej mierze spontaniczny i skoncentrowany nie tylko na korzyściach monetarnych. Konstruktywne połączenie obu rytmów może w rezultacie prowadzić do niespodziewanych, a działających pozytywnie napięć, które w istotny sposób mogą stymulować procesy projektowe. Napięcia pojawiające się w procesach recyklingu zasobów miejskich wynikają z różnicy pomiędzy zasobem „wyjściowym” a zasobem „docelowym”, w który istniejący zasób ma zostać przekształcony. Wpływają one często na pojawianie się nowych typologii oraz niekonwencjonalnych form przestrzennych czy zestawień funkcjonalnych. Sprzeczności, konflikty interesów i niejednakowe ambicje różnych stron zaangażowanych w transformację obszarów miejskich mogą być zatem rozumiane nie tylko jako ogromne wyzwanie projektowe, ale także jako ogromny potencjał.

Strategie tymczasowe okazują się bardzo przydatne w sytuacjach, w których istniejące budynki czy obszary nie budzą inwestorskiego zainteresowania. Mówi się, że takie miejsca „nie występują na mapie miasta” – są bowiem wymazane ze świadomości mieszkańców lub postrzegane jedynie w sposób pejoratywny. Tymczasowa aktywność społeczna w odniesieniu do struktury miejskiej nie jest zjawiskiem nowym. Dopiero

jednak począwszy od ostatniej dekady XX w., jej obraz uległ znaczącej przemianie. Dawniej działalność tymczasowa postrzegana była głównie jako zagrożenie dla interesów właścicieli nieruchomości i deweloperów. Transformacja od fordyzmu do gospodarki opartej na wiedzy zastąpiła wizerunek politycznie zmotywowanego tymczasowego użytkownika (squattersa) obrazem reprezentanta nowej klasy kreatywnej, skoncentrowanego na szeroko rozumianym samorozwoju. Obok użytkownika tymczasowego oraz właściciela nieruchomości (najczęściej developera) kluczowymi podmiotami w łańcuchu wzajemnych relacji są tzw. agenci. Występują oni w roli niezależnych, przeważnie działających z pobudek społeczno-ideowych, negocjatorów, odpowiedzialnych za koordynację działań projektowo-inwestycyjnych. Ich ambicją jest jak najlepszy efekt końcowy całego przedsięwzięcia poprzez wypracowanie konsensusu pomiędzy wszystkim zaangażowanymi stronami.

Istnieje wiele różnych modeli przedstawiających tymczasową aktywność w relacji do całego procesu inwestycyjnego. Do najbardziej znanych możemy zaliczyć modele opisywane jako [4]:

- wypełnienie lub fluktuacja – tymczasowi użytkownicy zajmują przestrzeń tak długo, aż deweloper nie rozpocznie docelowej modernizacji, wtedy zaś zawieszają działalność bądź szukają nowej lokalizacji w mieście,
- konsolidacja lub koegzystencja – obecność tymczasowych użytkowników jest ujęta także w programie docelowej modernizacji; funkcjonują oni u boku nowych funkcji najczęściej na zasadach wzajemnej symbiozy,
- impuls – profil zawodowy tymczasowych użytkowników ma znaczący wpływ na program docelowej modernizacji.

Wymienione przypadki różnią się między sobą typem relacji występujących pomiędzy tymczasowym użytkownikiem a deweloperem oraz specyfiką roli odgrywanej przez tymczasowego użytkownika w procesie inwestycyjnym i później w trakcie użytkowania obiektu. To, co je łączy, to wielostronne korzyści – tymczasowy użytkownik może korzystać z przestrzeni na preferencyjnych warunkach, deweloper zyskuje dzięki niemu pozytywny PR i wzrost zainteresowania miejscem, natomiast miasto zyskuje najczęściej „ożywiony” fragment miasta. Tymczasowe aktywności wprowadzają znaczną dynamikę do klasycznych metod projektowych. Dzięki nim „wymazane” miejsca trafiają ponownie na mapę miasta, istniejące struktury często zyskują rozbudowany, komplementarny program funkcjonalny, a same inwestycje często działają jak katalizatory stymulujące dalszy rozwój poszczególnych rejonów miasta.

Nikt nie przypuszczał, że podczas Międzynarodowych Targów Designu w Mediolanie w 1993 r. holenderska grupa Droog Design otworzy nowy rozdział w historii wzornictwa przemysłowego. Zaprezentowana tam skrzynia z szufladami, którą zaprojektował Tejo Remy, została zbudowana z elementów innych (zużytych) mebli. Reinterpretacja funkcji i formy, powiązana z powtórным wykorzystaniem istniejących zasobów, bardzo szybko stała się powszechną praktyką w wielu firmach projektowych na terenie całego świata. W 2011 roku grupa Droog weszła na rynek z kolejnym przełomowym produktem, a nawet więcej – nowym modelem biznesowym o nazwie UP. UP, jak piszą autorzy, to „poszukujący model ekonomiczny, którego celem jest wzrost wartości bezużytecznych zasobów poprzez ich reinterpretację projektową”⁹.

Projektowanie przemysłowe i szeroko rozumiany design od przeszło dwudziestu lat intensywnie zajmują się tematem recyklingu zarówno na poziomie conceptualnym, jak i wykonawczym. Wydaje się, że jest najwyższy czas, by takie podejście znalazło odbicie w dyskursie architektoniczno-urbanistycznym.

⁹ Pomysł UP polega na tym, że nowym towarom, na które nie ma zbytu, produkowanym często w krajach rozwijających się, nadaje się nową funkcję i często designerski wygląd, co umożliwi ich sprzedaż. Przykładem mogą być zabawne nesesery wykonane z tłoczonych tacek stołkowych czy drewniane deski do krojenia zamienione w kolorowe, trójwymiarowe puzzle dziecięce. Więcej w: <http://up.droog.com/> (dostęp: 28.09.2014) (tłum. cyt. – autor artykułu).

W efekcie powinno się stworzyć słownik pojęć opisujących nowe praktyki urbanistyczne, które skutecznie wpisują się w istniejące realia ekonomiczne i odpowiadają na faktyczne potrzeby społeczne. Opracowanie systematyki ukazującej różnorodność zasobów miejskich poddawanych procesom recyklingu urbanistycznego i znalezienie zależności pomiędzy typem zasobów, możliwą strategią recyklingu urbanistycznego i efektem finalnym, będącym rezultatem przyjętej strategii, powinny stać się podstawą formułowania nowych wyzwań stojących przed projektantami.

III. 1. Drawing (ideogram) representing a hypothetical city developing harmoniously with the use of an existing substance, what allows to retain identity of individual places. The drawing was an illustration of the author's presentation prepared for VII International PhD Seminar "Urbanism after Urbanism" on the 3–5 October 2013 at Ecole Nationale Supérieure d'Architecture Paris-Malaquais

II. 1. Fragment rysunku (ideogramu) hipotetycznego miasta rozwijającego się harmonijnie z wykorzystaniem substancji istniejącej, co sprzyja zachowaniu identyfikacji miejsca. Rysunek był ilustracją autorskiej prezentacji przygotowanej na VII Międzynarodowe Seminarium Doktoranckie „Urbanism after Urbanism” w dniach 3–5 października 2013 r. w École Nationale Supérieure d'Architecture Paris-Malaquais

References/Literatura

- [1] *Between Times. Hotel Transvaal catalyzing Urban Transformation*, S. Lindemann, I. Schutten (eds.), SUN Trancity, Amsterdam 2010.
- [2] *Shrinking Cities*, Vol. 2: *Interventions*, P. Oswalt (ed.), Hatje Cantz Verlag, Ostfildern 2006.
- [3] *The Metapolis Dictionary of Advanced Architecture. City, Technology and Society in the Informational Age*, M. Gausa, V. Guallart, W. Müller, F. Soriano, F. Porras, J. Morales (eds.), Actar Publishers, Barcelona 2003.
- [4] *Urban Catalyst – The Power of Temporary Use*, P. Oswalt, K. Overmeyer, P. Misselwitz (eds.), DOM Publishers, Berlin 2013.
- [5] *Urban RESET*, A. Eisinger, J. Seifert (eds.), Birkhäuser, Basel 2012.
- [6] *WiMBY! Hoogvliet. The Future, Past and Present of a New Town*, M. Provoost (ed.), NAI Publishers, Rotterdam 2007.

